

Fejedelmet veszített a magyar kultúra és tudomány. Egyetemi hallgatók, mesterré vált tanítványok, kollégák, aztán egy egészen széles közönség, akik TV-s és rádiós szerepléseiből és írásaiból ismerik és sokan mások érezhetik így. Valóban fejedelmet veszítettünk, ámde olyat, akiben a külsőségeket tekintve nem volt semmi fejedelmi. Csendes, segítőkész, mások érdekeit nagyon tiszteletben tartó, mások sérelmén felháborodó, a magáéra legtöbbször csak legyintő, szerény, derék ember volt Görömbei András. Szeretett szeretni (feleségét, gyermekeit, barátait, a szülői házat, a rokonságot), szeretett széles e hazában és bárhol élő magyarokat felkarolni, szép szóval éltetni.

De korántsem volt oly mértékig és abban a formába az érzelmek embere, mint felületes ismerői vélhették. Írószövetségi és tudományos tanácskozásokon hamar meggyőződhetett róla bárki, hogy józan ítéletű, a tudományos módszertanból nem engedő, eleven intellektusú kritikus és irodalomtörténész ő, aki ugyan valóban apostola Nagy Lászlónak, Sinkának, Sütőnek, Illyésnek, de régi tanítványai máig emlegetik például Th. Mann *Doktor Faustus*-áról tartott előadásait. Németh Lászlótól Nagy Gáspárig sokakról írt szeretettel és beleéléssel, de precíz viszonyítással is, hiszen pályája elején egy évtizedig ő volt a debreceni egyetemen a XX. századi világirodalom előadója.

Ugyanakkor mégiscsak több volt könyvei, cikkei, órái összegénél. Kitűnő tudós (a határon túli magyar irodalmak feldolgozásával tudományos névumot is adott, hiszen ilyen rendszerezésre nem volt előtte példa), kiváló és lelkiismeretes tanár, az akadémia agilis tisztségviselője, az írószövetség, korábban, már a 70-es években a FIJAK bátor és szókimondó vezetőségi tagja – volt mindez és sok más egyéb, de ennél mégis több: sorsa és tehetsége sasszárnyon hordozta. (Legtöbb esetben még a politikailag vagy ízlésben vele szemben állók is becsülték, sőt szerették, hiszen álláspontját legfeljebb tévesnek tarthatták, tisztességtelennek semmiképpen nem.)

És el is tétetett számára az életnek koronája. Amint évről évre szaporodtak a betegségek és fogyott az erő, a remény és az idő, egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a halott nem lesz gyengébb az élőnél. Nem az utólagos engedelmesség mechanizmusára gondolok első sorban, hanem arra, hogy a romlás iszonyatát növekvő erővel ellensúlyozta valami tündökletes diadalnak a sugárzása. A cinikus és értékszkeptikus vélekedésekkel szemben mind nyilvánvalóbbá vált: így érdemes élni, csak így szép és boldogító. Hiszen a hűség és a komolyan vett feladatok mindenért kárpótolták sokak megbecsülésével, szeretetével. Óriási erő és ambíció dolgozott Görömbei Andrásban (talán a túl sokat vállalás örölte fel idő előtt), de a nemzeti kultúra olyan reprezentánsai, mint Czine Mihály, Csoóri Sándor egy nagyszerű hagyomány folytatójaként fogadták maguk közé.

Őszintesége és hite (sosem támadt benne kétely a vállalt értékek irányában) legtisztábban abból tűnt ki, hogy végig, a Kossuth-díj, az akadémiai rendes tagság szintjén is mindig rá lehetett ismerni benne arra a Győrből friss érettségivel 1963 őszén – ötven éve - Debrecenbe érkezett diákra, akivel együtt ültünk be az egyetemi iskolapadba. Mintha már akkor mindazt hitte és akarta volna, amit utolsó leheletéig megőrzött. Valóban: az a ragyogó tehetségű, szigorúan kötelességteljesítő, szolid ember maradt mindvégig, amit egy leheletnyi diákos elfogódottság hitelesített – ez is a régi idők öröksége.

Utolsó heteiben is újra és újra emlegette: idén ősszel meg kellene ünnepelni, hogy 50 éve találkoztunk. Felidéztek volna a mestereket, Barta Jánost, Bán Imrét, Julow Viktort, Tamás Attilát, a barátokat, az *Alföld* szerkesztőségét, ahol írástudóvá válni segített bennünket Kovács Kálmán, Juhász Béla, Fülöp László. Felemlgettük volna a tanszéket, ahol – bár édesapja 56 utáni börtönbüntetése, meg a bencés diák múlt miatt ez korántsem volt egyszerű – annyi támogatásban részesült, egészen a viszonylag fiatalon elnyert professzori rangig. Aztán beszélünk volna az együttlétekről. (Andor barátom roppant szeretett együtt lenni: indulatokat és terveket szavakba önteni, mint a bort a pohárba.)

Nos, ez a beszélgetés, ez a találkozó immár elmarad. Itt meg csend lesz, rend lesz, béke lesz, mindennek mindörökre vége lesz. Szeptemberben pedig majd, a Nagyerdő hatalmas tölgyfái alatt erdei utakon és padok mellett egyedül kereshetem egykori ifjúságunk nyomait. Ennyiben és így mégis megtartatik az az ötvenéves találkozó. Érkeztékor már nem szoríthatunk kezét, de szemem Rád emelhetem a fák fölé magasodó égbolton.

Végül: mint kivételesen hagyománytisztelő embertől, hogy is vehetnék Tőled búcsút másképpen, mint eleink tették. Adjon a mindannyiánk Atyja csendes pihenést és boldog feltámadást Neked. A csendes pihenést igazán kiérdemelted, de a boldog feltámadást is, katolikus őseid hite szerint is, és minden más lehetséges értelemben.

Imre László

Elhangzott a Farkasréti temetőben, Görömbei András ravatalánál, 2013. július 16-án.

Megjelent az *Alföld* 2013/9-es számában